

Іванько Анатолій

к.е.н., доцент

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

м. Ніжин

УМОВИ ДОСЯГНЕННЯ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ РІВНОВАГИ НА РИНКУ

Одними з важливих питань, що потребують вирішення в економіці, є питання макроекономічної рівноваги. В теорії систем зазначається, що однією з властивостей систем є їх спрямування на забезпечення свого рівновагового стану та забезпечення його збереження. Це повною мірою має відношення і до такого класу систем як економічні системи. При цьому слід відзначити особливості встановлення рівноваги в економічних системах. В цих системах стан визначається співвідношенням двох основних сил: попиту та пропозиції. Як стан попиту, так і стан пропозиції зумовлюється участю в його формуванні людей, які через свою волю, свідомість, прагненням досягти своїх інтересів спрямовують зміни даних станів. В зв'язку з цим окремим питанням виступає дослідження природи досягнення рівноваги на ринку, усвідомлення специфічних законів та умов його забезпечення. В сучасних умовах існування багатогалузевих ринків, досягнення стану рівноваги на них забезпечується не стихійно, а за рахунок використання відповідних механізмів регулювання.

Слід відзначити відмінність в економічній науці відносно акцентів встановлення стану рівноваги. На початку розвитку ринкових відносин, Адамом Смітом зазначалась виключна роль “непостережної руки” ринку в досягненні рівновагового стану [2]. Як один з основних акцентів його досліджень зазначалось те, що на ринку здійснюється взаємодія сил попиту та пропозиції. При цьому сам ринок визначає обсяги виробництва товарів, доцільних для задоволення попиту. Тобто на початку формування ринкової економіки спостерігається погляд, відносно якого зазначається виключна роль ринкового саморегулювання в визначенні пропорцій виробництва.

В подальшому в різних економічних школах [1, 3] в досягненні стану рівноваги все більша увага стала приділятися ролі державного регулювання у збалансуванні попиту та пропозиції в економіці.

Стану рівноваги можна досягти на окремому ринку. Це буде локальним станом рівноваги. Його також можна досягти в межах всієї економіки країни. В контексті такого розгляду його досягнення тотожно загальному макроекономічному стану рівноваги.

Міжнародна науково-практична конференція «Виклики соціально-орієнтованої економіки в євроінтеграційних умовах»

Слід відзначити особливості досягнення загального стану рівноваги в межах макроекономіки:

1) виникає в межах взаємодії сил попиту та пропозиції на багатьох ринках – означає відносне економічне узгодження між наявними ресурсами та їх використанням по фактичній сукупності галузей;

2) є динамічним станом, що досягається на незначний період часу і постійно зазнає викривлення в будь-якому складовому сегменті – певному галузевому ринку;

3) може характеризуватись виключно як загальний, оскільки практично неможливо забезпечити його досягнення по існуючій сукупності галузей;

4) може характеризуватись як ідеальний, який економіка постійно прагне досягти, але який є складним для досягнення.

5) може переважно характеризуватись як частковий, коли відзначається відповідність між попитом та пропозицією не по всіх, а по окремих галузях чи сферах економіки.

Досягнення макроекономічного стану рівноваги потребує дотримання відповідних умов:

1) врахування циклічного характеру економічного розвитку та наявності різних циклів у різних галузях. Одним з найбільш поширених підходів до типізації циклів є виділення наступних етапів: розвиток, стабілізація, спад. Для кожної галузі буде відзначатись своє особливе встановлення стану рівноваги відповідно господарського циклу розвитку;

2) врахування поширення процесів світової економічної глобалізації та підвищення впливу міжнародної конкуренції на розвиток економіки та забезпечення її загального рівноважного стану.

Дослідження загального стану макроекономічної рівноваги повинно базуватись також і на врахуванні факторів, що можуть перешкодити його досягненню:

1) інерційність економіки та її неможливість швидко пристосуватись до будь-яких змін умов функціонування;

2) негативний вплив монополій, що формують викривлений стан ринку задля забезпечення своєї виключної влади та її використання на ринку.

3) технологічна відсталість певних галузей та їх неможливість забезпечити виробництво конкурентоспроможної продукції;

4) різна якість задоволення попиту. Дестабілізуючий вплив на економіку спричиняють товари іноземних держав, що є більш конкурентоспроможними за рахунок більш дешевої ціни. При цьому, основою встановлення такої ціни може бути або більший рівень державної підтримки окремих галузей в тих державах або їх нижча якість.

Напря́м 2

«Впровадження інновацій в економіку й управління»

При дослідженні загального стану макроекономічної рівноваги доцільно виділити стани наближення до нього: максимально наближений, прийнятний та критичний. Максимально наближений досягається за узгодження станів рівноваги різних галузей. В межах прийнятного стану рівноваги досягається загальне узгодження сил попиту та пропозиції. В свою чергу в межах критичного стану наближення до рівноваги відзначається дисбаланс між попитом та пропозицією, що переважно може мати місце за умов кризи.

Завданням держави за сучасних умов є проведення моніторингу та обґрунтування заходів досягнення стану загальної економічної рівноваги в економіці, що буде сприяти збалансуванню сил попиту і пропозиції та підвищенню рівня раціональності використання обмежених ресурсів в економіці.

Список використаних джерел

1. Самуэльсон П. Экономика / П. Самуэльсон, В. Нордхаус ; пер. с англ. [под ред. Тарасевича Л.С, Леусского А.И.]. – М. : Бином-КноРус, 1999. – 799 с.
2. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / Адам Смит ; пер. с англ. В.С. Афанасьева. – М. : Эксмо, 2007. – 957 с.
3. Хикс Дж. Р. Стоимость и капитал / Дж. Р. Хикс ; пер. с англ. [общ. и вступ. ст. Энтова Р. М.]. – М. : Издательская группа «Прогрес», 1993. – 488 с.